

Синтаксон	Поширення в Україні	Заходи охорони
Fraxinetum excelsioris mercurialis-dosum	Карпати	подарство, резерват "Княж-Двір"
Quercetum (petraea) caricum (pilosa)	Подільське Покуття	—
Querceto (roboris) – Fagetum (sylvaticae) hederosum (helicis); (Carpinus betulus + F.sylvatica + Q.robur-Hedera helix)	Буковина	—
Quercetum (petraeae) coryloso (avellanae)-hederosum (helicis), Варіант формації: Abieto-Quercetum (petraeae) hederosum	Прикарпаття, Закарпаття, південний Крим	Охороняється в ур.Кузій Карпатського біосферного заповідника
Quercetum (petraeae) ligustrosum	Локально на відрогах Вигорлат-Гутинського хребта	Заказник "Юліївські гори" та "Чорна гора"
Querceto-(petraeae)-Tilieta (tomentosae)	Вулканічне передгір'я Закарпаття	Заказник "Юліївські гори"
Ulmeto-Fraxinetum-Aceretum lunarioscolopendriosum	Карпати	Карпатський біосферний заповідник, Угольське лісництво

Отже, збереження плюща звичайного в Україні неможливе без додаткового вивчення видового складу фітоценозів, їх виростання за участю виду. Необхідна розробка спеціальної програми по охороні виду.

Для збереження плюща у природних фітоценозах, на наш погляд, доцільні такі заходи:

- Цілеспрямований пошук місцезростань плюща звичайного (усне опитування, анкетування), а на основі отриманих даних необхідно встановити для кожного місцезростання конкретний режим охорони (резерват, ботанічний заказник). Або ж встановити можливий об'єм заготівлі і заходи по відновленню заростей;
- у місцях вимушеного скорочення популяцій або загрози знищення виду проводити штучне підсаджування, перепланування сітки рекреаційних стежок;
- відбір та розведення в культурі форм плюща із природних фітоценозів;
- розробка різних моделей популяцій з метою визначення їх критичного стану і перспектив виживання;
- репатріацію ценопопуляцій слід здійснювати, враховуючи їх локальні генетичні особливості.

Література

1. Артюшенко А.Т., Арап Р.Я., Безусько Л.Г. История растительности западных областей Украины в четвертичном периоде. – К: Наук. думка, 1982. – 136 с.
2. Бутейко А.И. Сосново-буковые леса Запада Украинской ССР: Автореф. дис. ... канд. биол. наук.: 06.03.03/ ЛЛТИ. – Львов, 1975. – 29 с.

3. Заповідні екосистеми Карпат/ С. Стойко, Е. Гадач, Т. Шимон, С. Михалик. – Львів: Світ, 1991. – 248 с.
4. Карпатський заповідник/ Стойко С.М., Саїк Д.С., Татаринов К.А. та ін. – Ужгород: Карпати, 1982. – 128 с.
5. Монссеев А.Б. Охраняемые виды растений В Белоруссии// Ботаника. – Минск: Наука и техника. 6. – 1967. – Вып. IX. – С. 121-123.
6. Парфенов В.И. О естественном произрастании Hedera helix L. в Белоруссии// Ботаника. – 1967. – Вып. IX. – С. 101-105.
7. Плотникова Л.С. Охрана дендрофлоры СССР и её задачи// Роль интродукции в сохранении генофонда редких и исчезающих видов растений. – М.: Наука. – 1984. – С. 21-68.
8. Работнов Т.А. Фитоценология. – М.: Изд-во МГУ, 1983. – 296 с.
9. Раритетні фітоценози західних регіонів України (Регіональна "Зелена книга")/ Стойко С.М., Мілкіна Л.І., Яценко П.Т. та ін. – Львів: Поллі, 1998. – 190 с.
10. Риекстиньш И.Р. Площ (Hedera helix L.) в лесах Латвийской ССР// Охрана примечательных природных объектов в Латвийской ССР. – Рига: Зинатне. – 1975. – С. 138-142.
11. Стойко С.М. Распространение теплолюбивых древесных и кустарниковых пород в Карпатах в зависимости от их геоморфологического строения// XV научная конференция по итогам НИР за 1962 год. – Львов: ЛЛТИ. – 1963. – С. 108-110.
12. Szwedler I., Sobkowiak M. Rośliny chronione w Polsce. – Warszawa: MULTICO, 1999. – 96 s.

УДК 630*68:004.65

Н.В. Голячук – ЛДТУ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І МЕРЕЖ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Перспективними напрямками розвитку інформаційних систем є створення автоматизованих робочих місць у лісництвах, у цехах переробки та нижніх складах; створення локальної комп'ютерної мережі в межах держлісгоспу; створення глобальної мережі, яка об'єднує всі рівні управління (галузь, об'єднання, держлісгосп); підключення до мережі INTERNET.

N. Holyachuk – LSTU

Prospects for the development of information systems and networks forestry of enterprise

Perspective development trends of information systems are: creation of the automated workstations in forestry, shops of processing and lower warehouses; creation of a local computer network in a network forestry enterprise; creation of a global network, which unite all levels of control (branch, affiliation, forestry enterprise); join to a network of Internet.

На сучасному етапі розвитку лісогосподарської галузі одним із основних напрямків удосконалення системи управління є впровадження нових інформаційних технологій. Низький рівень інформатизації лісового господарства є одним з головних факторів, що заважають ефективно використовувати виробничий потенціал галузі. На сьогодні створюється інформаційна система Державного Комітету лісового господарства (на основі пакету прикладних програм БСО ПК, який розроблено спеціалістами лабораторії нових інформаційних технологій Українського ордена "Знак Пошани" науково-дос-

лідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації), де автоматизується процес управління: відділу кадрової роботи, освіти та юридичного забезпечення, управління лісового господарства (відділ управління лісами та лісокористування, відділ лісорозведення), економічне управління (відділ економіки та фінансування, відділ оплати праці та заробітної плати), управління бухгалтерського обліку та звітності. Використовуючи пакет БСО ПК, безпосередньо застосовують інформаційні технології при вирішенні певних питань з управліннями обласних об'єднань лісового господарства: Дніпропетровськліс, Харківліс, Київліс, Полтаваліс, Рівнеліс, Хмельницькліс. Створюються інформаційні системи держлісгоспів названих об'єднань та інших держлісгоспів, де процес комп'ютеризації підприємств відбувається з ініціативи керівництва цих підприємств. Для держлісгоспів на базі пакету БСО ПК розроблена система автоматизованих робочих місць (АРМ) планово-економічного відділу та відділу лісового господарства, бухгалтерії. Саме тому одним з головних завдань для лісогосподарської галузі є питання автоматизації процесу управління у всіх функціональних підрозділах на всіх рівнях управління (галузь, область, підприємство). Адже без цього не можна ефективно організувати управління виробничими та господарськими процесами, які відбуваються в лісовому господарстві.

Створені АРМ на базі БСО ПК дають змогу обробляти інформацію відповідних структурних підрозділів, складати звітність, роздруковувати та передавати її до керуючих інстанцій в готовому вигляді або на електронних носіях (дискетах) без зайвих витрат, тому що інформаційні системи обласних управлінь та Державного комітету лісового господарства також мають те ж саме програмне забезпечення. Тому використання інших програмних продуктів держлісгоспами (наприклад 1С-бухгалтерія) не рекомендується через велику кількість видів діяльності лісогосподарських підприємств (госпрозрахункова, бюджетна), складнощі і дорожнечу налаштування засобу на конкретні умови виробництва.

На сьогодні в держлісгоспах, які займаються створенням інформаційних систем, впроваджуються АРМ користувачів вищого рівня (АРМ керівника "Оперативні дані визначення вільних до реалізації залишків лісопродукції") та середнього рівня (АРМ бухгалтера із обліку готової та реалізованої продукції, обліку грошових коштів та розрахункових операцій, обліку оплати праці, матеріальних цінностей; АРМ головного економіста, економіста цін, організації та нормуванню праці; АРМ реєстрації лісорубних квитків, видобутку живиці, АРМ інженера лісового господарства). А робочі місця працівників нижчого рівня, до яких належать спеціалісти лісництва, складів, переробних цехів, залишаються не комп'ютеризованими. Лісничий його помічник та бухгалтер лісництва виконують рутинну, одноманітну роботу при збиранні первинних даних (дані про посадку лісу, догляд за лісом, доглядові рубання, рубання головного користування, розрахунків лісосік та багато іншої інформації), при формуванні документів первинного обліку (наряди, таблиці), первинна обробка даних (нарахування заробітної плати працівникам лісництва). Така ж ситуація складається й на інших ділянках виробництва, які на-

лежать до нижнього рівня управління. Тому перспективою розвитку інформаційних систем держлісгоспів є створення АРМ лісничого, АРМ бухгалтера лісництва, АРМ бухгалтера переробного цеху, АРМ начальника переробного цеху, АРМ нижнього складу.

При управлінні лісогосподарським підприємством постійно виникає потреба звернутися до різноманітних даних, відповідно є чимало роботи над цими даними, врешті-решт необхідно прийняти помірковане управлінське рішення. Тому створені АРМ, варто об'єднувати в локальну мережу, їх головною перевагою є автоматизований обмін даними, використання єдиної інформаційної бази та програмного забезпечення. У мережах АРМ виникає новий тип взаємодії користувачів, інтегруються результати праці різних спеціалістів, забезпечується колективна технологія управління, створюються умови для діалогового управління лісогосподарським виробництвом, організовується "електронна пошта". Локальні мережі дозволяють організувати спільне використання комп'ютерної техніки (наприклад, одного лазерного принтера достатньо для роботи АРМ бухгалтерії), масивів даних, прикладних систем, незалежно від місцезнаходження користувача. В локальній мережі можна організувати колективний доступ до дисків одного або декількох комп'ютерів. На диску кожного комп'ютера існують операційна система, різні утиліти, довідкові бази даних. У мережі названі програмні засоби можна розмістити на одному потужному комп'ютері або серверу.

Ще один перспективний напрямок розвитку інформатизації держлісгоспу – це використання банківської програми "Клієнт-Банк". Зв'язок держлісгоспу з банком, який його обслуговує, за допомогою модему, дає можливість підприємству в будь-який час мати інформацію про рух грошових коштів, швидко проводити розрахунки з постачальниками та покупцями готової продукції, що суттєво впливає на процес і терміни прийняття управлінських рішень.

Створення глобальної галузевої мережі обміну інформацією на базі комп'ютерних комунікаційних технологій між фахівцями галузі державного, обласного рівнів і рівня підприємств – ще один напрямок удосконалення управління в галузі лісового господарства. Така мережа повинна забезпечити оперативний та надійний зв'язок при передачі відомчої ділової інформації від вищого рівня до нижчого, здійснення контролю за їх виконанням, а також зворотний зв'язок, передача інформації знизу вгору. Користувачі такої мережі матимуть доступ до галузевої інформації, а також до інформації будь-якого функціонального підрозділу, незалежно від того, в якій частині України він перебуває.

Глобальна галузева мережа лісового господарства може бути приєднана до глобальної мережі INTERNET, яка швидко набуває популярності і може використовуватись як для збору різноманітної інформації, так і для розміщення інформації про діяльність конкретного лісогосподарського підприємства. Ця інформаційна мережа забезпечує доступ до інформаційних ресурсів, надає можливість користувачам отримувати різноманітні дані з будь-якої точки земної кулі, отримувати в електронному вигляді регулярні

новини від тисяч різних користувачів, що дасть змогу держлісгоспам налагоджувати зв'язки не тільки з українськими постачальниками та покупцями продукції лісового господарства, а й з іноземними.

УДК 630*165.6

Н.О. Волошинова, канд. с.-г. наук – ДЛГО "Рівнеліс"

ПОСТІЙНІ ЛІСОНАСІННІ ДІЛЯНКИ І ПЛЮСОВІ ДЕРЕВА ДУБА НА РІВНЕНЩИНІ

Наводяться результати дослідження з покращення якості насіннєвого матеріалу на лісонасінних ділянках дуба, на яких за загальноприйнятими у лісовій таксації методиками вивчалися лісівничо-таксаційні показники дерев і насаджень.

N.O. Voloshynova – SFEA "Rivnelis"

Permanent afforestations and above-zero oak trees in Rivno region

There are considered results of seedling quality improvement in oak afforestations, where forest valuation indices of trees and afforestations were investigated by general known methods.

Значну територію Рівненщини займають ліси. Тільки ліси Держкомлісгоспу покривають понад 670 тис. га. З них під хвойними лісами – 67,9 %, під твердолистяними – 10,9 % і під м'яколистими – 21,2 % загальної площі. Дубові ліси займають 10 % загальної площі. Середній запас всіх дубових насаджень на 1 га становить 159,8 м³. Більшість дубових насаджень середньовікові (43,8 %), частка молодняків – 35,4 %, пристигаючих – 6,0 %, стиглих і перестійних – 14,8 %. За десять років середній запас дубових насаджень на гектарі збільшився на 39,5 %.

Щоб забезпечити лісгосподарські підприємства Рівненщини високоякісним садивним матеріалом дуба, проводяться значні роботи з лісової селекції і насінництва – створена постійна лісонасіннева база цієї породи (ПЛНБ). У ПЛНБ входять 453,3 га цінних лісових генетичних резерватів дуба звичайного, 118 плюсових дерев, створено 42,5 га лісонасінних та архівно-маточних плантацій. Із цих плантацій архівно-маточна плантація становить 5,0 га і родинні плантації – 9,1 га (Острозький і Клеванський ДЛГ)[3].

На даний час у розвитку лісового насінництва на селекційній основі визначилися два напрямки. Перший базується на розвитку плантаційного насінництва основних лісоутворюючих порід. За основу другого, популяційного напрямку взято насіннєве розмноження кращих плюсових насаджень, генетичних резерватів [1,2]. У теперішній час основною лісонасінневою базою для заготівлі жолудів є постійні лісонасінні ділянки (ПЛНД), які відібрані у нормальних насадженнях дуба. Загальна площа таких ділянок становить 262,9 га. Майже всі ці ділянки природного насіннєвого походження. Деякі з них можуть служити як еталони при створенні нових дібров.

З метою покращення якості насіннєвого матеріалу на лісонасінних ділянках дуба проводяться дослідження. У цих насадженнях закладено 5 проб-

них площ, на яких за загальноприйнятими у лісовій таксації методиками вивчалися лісівничо-таксаційні показники дерев і насаджень. Встановлювали походження насаджень, їх вік, тип лісу і тип лісорослинних умов. За суцільним переліком визначали середню висоту і діаметр, запас деревини, описували пошкодження хворобами і шкідниками, вади стовбурів, крон і деревини, визначали фенологічну форму. Постійні лісонасінні ділянки досліджували у Висоцькому, Лубенському, Клесівському, Острозькому та Сарненському держлісгоспах.

Розподіл дерев дуба за селекційними категоріями з врахуванням фенології показаний у табл. 1. Найбільший відсоток плюсових і нормальних кращих дерев відзначений на постійній пробній площі №3 (ППП) (26,9 %) і найбільше їх тут виявлено у пізньої фенологічної форми (35,7 %), а мінусових – у ранньої (11,5 %). На пробній площі №1 всі дерева виключно пізньої фенологічної форми, значну частину тут становлять дерева як першої селекційної категорії (20,8 %), так і третьої (44,5 %). Найбільше якісних дерев на ППП №2 у пізнього дуба і майже однакове співвідношення мінусових дерев у проміжної та у пізньої феноформ. Ранній дуб у цьому насадженні не виявлений. У насадженні ППП №4 плюсові і кращі нормальні дерева повністю відсутні, більшість дерев тут другої селекційної категорії, але найбільша кількість мінусових дерев відмічена у пізнього дуба (37,5 %) і найменше таких дерев – у проміжного (6,4%). Як і у попередньому насадженні, на ППП №5 найбільше мінусових дерев виявлено у пізнього дуба (75,0 %) і найменше у раннього (30,6 %).

Аналіз даних табл. 1 показує, що найбільше дерев першої селекційної категорії виявлено у дерев дуба пізньої фенологічної форми на постійних пробних площах №№ 3, 2, 1 (35,7; 21,7; 20,8 % відповідно), а мінусових дерев – на ППП №5, 1, 4 (75,0; 44,5; 37,5 %). Найменше мінусових дерев виявлено на ППП №3 у дерев проміжної форми (3,1 %), а на пробній площі №5 – у ранньої (30,6 %).

Отже, на основі досліджень насаджень постійних лісонасінних ділянок встановлено, що в одних умовах росту (свіжі та вологі судіброви) кращі якісні показники можуть бути у дерев дуба ранньої фенологічної форми, в інших умовах – у проміжної або у пізньої форм. На основі аналізу постійних пробних площ у насадженнях лісонасінних ділянок дуба відібрано 2 насадження загальною площею 20,6 га (Сарненський ДЛГ – 5,6 га, Клесівський – 15,0), які зараховано до категорії плюсових.

На постійних лісонасінних ділянках дуба, які розташовані в Рокитнівському, Сарненському, Дубровицькому, Острозькому, Клесівському держлісгоспах ростуть 43 плюсових дерева, які становлять 36,5 % від загальної кількості плюсових дерев області.

Плюсові дерева виділяли двох категорій. До першої категорії належать найвищі за продуктивністю, здоров'ям і якістю стовбурів дерева. За висотою вони перевищують середні показники деревостану не менше, ніж на 10 %, за діаметром – не менше, ніж на 30 % [2,3]. До другої категорії зараховані ті дерева, які за своїми розмірами: а) суттєво не відрізнялись від середніх